

Aktuellt från Strömstad akademi Nr 2016-05 **News from Strömstad Academy No. 2016-05** 31 maj 2016

Anders Gustavsson: Redaktörens ruta *Editor's corner*

Prorektor Gudmund Bergqvist skickar en sommarhälsning till akademins medlemmar med uppmaning att sända in bidrag till våra skriftserier. Han lämnar också aktuell information om projektet Hållbart fossilfritt Koster. Han har vidare skrivit en utförlig recension av Stefan Fölsters framtidsinriktade bok om tänkbara effekter av robotrevolutionen.

Ekonomiprofessor Rune Wigblad har skrivit flera debattartiklar om den statliga ekonomin. Här pläderar han för en aktuell möjlighet till att genomföra en kraftigt ökad statlig upplåning. Den skulle möjliggöra stora satsningar för att skapa nya jobb. Wigblads artikel har varit publicerad i ETC Debatt. Kom gärna med nya debattinlägg.

Historiker och ämnesdidaktiker Bo Andersson har gett ut boken *Vi och Dom på fördomens marknad i skolans värld*. En viktig diskussion förs om begreppen centrism och minoriteter. Empirin i boken avser samerna, vårt urfolk, och hur de genom historien behandlats av det svenska samhället med tonvikt på skolans läromedel fram till nutiden.

Etnolog Åsa Ljungström recenserar den tvärvetenskapliga antologin *Makten att berätta – om tal och tystnad i tid och rum*. Den har tillkommit i samarbete mellan Forum för genusvetenskap vid Mittuniversitetet och Sundsvalls museum. Antologin vill ge röst åt sådana berättare som sällan blir hörda i de offentliga berättelserna.

Rektor Lars Broman redovisar det senast reviderade programmet för den akademiska högtiden med årsmöte i Strömstad den 27-30 juni. Förslag till stadgeändringar utsänds i förväg. Verksamhetsplan för andra halvåret 2016 och hela 2017 presenteras också.

Den framtidsorienterade antologin *Barnbarnens århundrade* som utges av Novus forlag, Oslo kommer från tryckeriet före midsommar. Boksläpp sker den 28 juni vid årshögtiden. Jag kommer att hålla en inledning och fyra av författarna presenterar sina respektive kapitel. Boken finns till försäljning den dagen för 250 kr. De som önskar få boken hemsänd kan fram till den 28 juni få köpa den för 295 kr inklusive porto. Beställning skickas till mig på adressen anders.gustavsson@ikos.uio.no. Betala in beloppet i förväg till Strömstad akademis plusgirokonto nummer 1115-5. När pengarna har kommit in sänds boken med posten. Bokhandelspriset är angett till 320 kr. Boken har fyra huvudavdelningar: I Utbildning; II Miljö; III Hälsa; IV Demokrati och kultur.

Jag vill inskräpa en tidigare uppmaning att försöka värva nya medlemmar till akademien, inte minst kvinnor. Skicka in förslag till rektor Lars Broman. Jag önskar nya bidrag till juninumret av Nyhetsbrevet med deadline den 28 juni 2016 under adressen anders.gustavsson@ikos.uio.no. Sänd kortare artiklar, debattinlägg och/eller recensioner av ny vetenskaplig litteratur. Skriv både på svenska och engelska. Sänd också bidrag till Akademiens skriftserie *Acta Academiae Stromstadiensis* under adressen dr.stigo@gmail.com.

Vice Rector Gudmund Bergqvist sends a holiday greeting to the members of the Academy and invites to submit contributions to our publication series. He also presents current information about the project

Sustainable Fossil - free Koster. He has written a detailed review by Stefan Fölster´s future-oriented book about the possible effects of the robotrevolution.

Economy Professor Rune Wigblad has written several opinion articles on the State economy. Here he pleads for a current opportunity to implement a sharp increase in government borrowing. It would allow large investments to create new jobs. Wigblad´s article has been published in ETC Debate. You are welcome to send new opinion articles.

Historian Bo Andersson has published the book Vi och Dom på fördomens marknad i skolans värld. An important discussion is about the concepts of centrism and minorities. The empirical data refer to the Sami people, our indigenous people, and how they are treated by the story of Swedish society, with emphasis on the school books to the present.

Ethnologist Åsa Ljungström reviews the interdisciplinary anthology Makten att berätta – om tal och tystnad i tid och rum. It has been published in cooperation between the Forum for Gender Studies at Centre University and Sundsvall Museum. The anthology wants to give voice to those storytellers who are seldom heard in public narratives .

Rector Lars Broman presents the latest revised program for the academic festival of the annual meeting of Strömstad on 27-30 June. Proposals of changed statutes are emitted in advance. Activity plans for the second half of 2016 and throughout 2017 are also presented.

The future-oriented anthology Barnbarnens århundrade (437 pages) will be published by Novus Forlag, Oslo before midsummer. The book release takes place June 28 at at the academic festival in Strömstad. I will give an introduction and four of the authors will present their respective chapters. The book will be on sale that day for 250 SEK. Until June 28 you can order the book for 295 SEK including postage. Please, send your order to me at the address anders.gustavsson@ikos.uio.no. Pay the amount 300 SEK in advance to Strömstad academy giro account number 1115-5. Once the money has been registered, the book will be sent to you by mail. Bookstore price is set to 320 SEK. The book has four main sections: Education ; II Environment; III Health; IV Democracy and culture.

I would impress upon the earlier call to try to recruit new members to the academy, especially women. Send proposals to our rector Lars Broman. Finally, I wish to get new contributions to the June issue of the newsletter sent to my following address with deadline 28 June 2016:

anders.gustavsson@ikos.uio.no. Please, write in both Swedish and English. Send short articles, opinion articles and/or reviews of new scientific literature. Send also contributions to Acta Academiae Stromstadiensis with the address: dr.stigo@gmail.com.

Bästa hälsningar, Best regards, Anders Gustavsson

Lars Broman: Från er rektor *From your Vice Chancellor*

Upcoming Events 2016

Strömstad Academy Annual membership Meeting 27/6 1600-1730.

Reminder: Fellows are hereby summoned to annual membership meeting 27 June 2016.

Påminnelse: Ledamöter kallas till årsmöte 27/6 2016. Motioner ska vara styrelsen tillhanda senast 13/6; skickas till lars.broman@stromstadakademi.se. Nomineringar skickas till ulf.berg@organic.lu.se senast 1/6 (OBS!). Vid mötet har förordnade ledamöter rösträtt, stödjande ledamöter närvaro- och yttranderätt. Årsmöteshandlingar skickas ut till alla ledamöter 20/6.

Förutom val av nya förtroendevalda så kommer ändringar i stadgarna att föreslås. Dessa innebär att akademien i fortsättningen ska ha en ordförande och en vice ordförande vilka ingår i styrelsen samt en rektor och en prorektor vilka är adjungerade till styrelsen. Ordförandenas och rektorernas åligganden föreslås preciserade. Förslaget till ändringar samt verksamhetsberättelse, -plan och budget skickas ut med årsmöteshandlingarna. Du som vill ha dem tidigare kan beställa dem från lars.broman@stromstadakademi.se.

Academic Festival in Strömstad 27-30 June.

Invitation and Preliminary program, see below.

Science Saturday in Falun 10 December.

Strömstad Academy Fellows will give open lectures at Dalarnas Museum between 1200 and 1700. Tentatively, the day will contain some six 1/2 hour lectures on the theme Values, using the Value Map as a starting point, followed by a panel discussion. If you are interested in participating, please contact me at lars.broman@stromstadakademi.se asap.

International Solar Energy Society Newsletter May 2016:

Academic Festival in Strömstad, Sweden in June

ISES Institutional Member Strömstad Academy is organizing its 8th annual Academic Festival, taking place on 27-30 June 2016. During the Festival, the Swedish astronaut Christer Fuglesang will be conferred with the title of Honorary Professor and give a lecture on "Work and Research on the International Space Station ISS". Solar scientists L. L. Kazmerski from USA, Torben Esbensen (ISES Treasurer) from Denmark, and Gouri Datta from India will attend. Two seminars will be held on 29 June for discussion and decisions regarding the continued planning of the [12th international Symposium on Renewable Energy Education, ISREE2017](#). View the complete [Festival Program](#). ISES members are welcome to attend, please contact the Festival Chair at lars.broman@stromstadakademi.se.

Invitation to this year's Academic Festival 27-30 June **Inbjudan till årets akademiska högtid 27-30 juni**

Fellows and their friend(s) are hereby cordially invited to participate in the Academic Festival. Please send your registration no later than 13 June if you want some meals, but the earlier, the better. Language English or Scandinavian.

To date 34 Fellows and guests have registered, so we expect between 40 and 50 delegates to attend (but many more participants are expected on Tuesday when the general public is invited).

Register by replying to the cover email and there fill in the registration form. Dress code: Installation and gala dinner suit, dress, and, if you have, academic paraphernalia. Other events, free dressing.

You are advised to reserve hotel room at once. I suggest that you use this site: <http://www.vastsverige.com/en/stromstad/accommodation/accommodation/>. You can also call directly to Hotel Krabban, phone +46 52614200 and say you come from Strömstad Academy, 1-2 rooms left; or to Hotel Laholmen, phone +46 52619700.

Ledamöter och deras vän(ner) inbjuds att delta i årets akademiska festival. Anmäl dig/er inte senare än 13/6 om du vill ha några måltider (27/6 buffé; 28/6 frukost, lunch, galamiddag; 29/6 lunch, räkbuffé; 30/6 lunch), men gärna mycket tidigare. Som framgår av programmet så har redan många ledamöter bestämt sig för att tala, men det finns någon enstaka tid kvar. Auditoriet består både av ledamöter och allmänhet, så populärvetenskap passar bäst. Språk svenska eller engelska (förslag: pratar du svenska så ha gärna ppt-bilderna på engelska, och vice versa).

Hittills har 34 ledamöter och gäster anmält sig, så vi räknar med mellan 40 och 50 deltagare (men åtskilligt fler under tisdagen när också allmänheten bjuds in). Anmälan sker genom att du svarar på följemejlet och där fyller i namn och de aktiviteter som du/ni vill delta i.

Klädsel: Installation, balkongbubbel och galamiddag: Kostym, klänning, gärna doktorshatt. I övrigt fri klädsel.

Jag rekommenderar att ni bokar hotellrum omgående. Använd t ex den här sajten: <http://www.vastsverige.com/stromstad/boende-i-stromstad/boende/>. Du kan också ringa direkt till Hotell Krabban, tel 0526 14200 och säga att du kommer från Strömstad akademi, 1-2 rum kvar; eller till Hotell Laholmen, tel 0526 19700.

Akademisk högtid 2016

Program

Summary in English follows.

Måndag 27/6 Stadshuset. Ledamöter och gäster

1200-1315 AAS redaktionskommitté. har lunchmöte på restaurangen innanför Coops parkering.

1330-1430 Styrelsemöte

1430-1530 Högtiden för ledamöter öppnas av Margareta Fredriksson. Diskussion: *Strömstad akademis framtida utveckling*; Lars Broman inleder. 1445 Peter Fritzell om *visioner och värderingar*. 1455 Gudmund Bergqvist och Hans Arén om *planerna på Koster folkhögskola*.

1530-1600 Fruktpaus

1600-1730 Årsmöte

1730-1800 Styrelsemöte

1800-2100 Kommunens buffé. Vård Margareta Fredriksson, ledamot av Strömstads kommunstyrelse.

Tisdag 28/6 Strömstad gymnasiums aula, allmänheten inbjuds

- 0815-0900 Frukost i matsalen vid entrén: fralla (ost/grönsaker eller ost/skinka), juice, te/kaffe (35:-).
0900-1100 0900 Akademiska högtiden öppnas av kommunfullmäktiges ordförande Peter Heie.
0905 Bodil Jönsson: *Tiden, tiden, alltid denna tiden*. 0950 Christina Heldner och Torsten Rönnerstrand: *Krisernas Grekland i politik och litteratur*. 1020 Per Sigurd Agrell: *Är det inte kris nu? Intryck från COP21 i Paris och förväntningar inför COP22 i Marocko*. 1035 Gouri Datta: *Keep your finger firmly on the Indian **photovoltaic** pulse*.
- 1100-1130 Fruktpaus
1130-1300 Tema *Barnbarnens århundrade*. 1130 Anders Gustavsson presenterar antologin, som kommer ut idag och premiärsäljs för 250:- (ordinarie pris 320:-). 1145 Rune Wigblad: *Hoppar Sverige fram till utvecklingens frontlinje?* 1200 Märta Rosenlind: *Från 1900-talets tandvård till 2000-talets munhälsa*. 1215 Aadu Ott: *Frukost med Fil o Sofi*
2 presentationer till av författare till antologin *Barnbarnens århundrade* kan tillkomma.
- 1300-1400 Lunch i matsalen: fisksoppa, bröd, aioli, lättöl/Ramlösa, te/kaffe, kaka (75:-).
1400-1500 1400 Högtidlig installation av ledamöter. Rektor installerar. Sång av Aslaug Ott till gitarrackompanjemang av Gunnar Eriksson. 1430 Installationsföreläsning av hedersprofessor Christer Fuglesang: *Arbete och forskning på den internationella rymdstationen*.
- 1500-1530 Kaffe och kakor; Kommunen bjuder. Författare till antologin *Barnbarnens århundrade* signerar. Heldner och Rönnerstrand signerar *Krisernas Grekland i politik och litteratur*.
- 1530-1700 1530 Mariana Back *Presentation of the Exhibition MegaMind at National Museum of Science and Technology*. 1545 Diana Bravo: *Om det internationella Programet EDICE (Studier om artighetsdiskursen i spanska, www.edice.org)*. 1600 Kersti Samuelsson: *Som man blir satt får man sitta. Utveckling av rullstolen som transport- och sittmöbel*. 1615 Hans Tropp: *Spine surgery in the future – send in the gamers!* 1630 Åsa Morberg: *Samtal om att vara chef i högre utbildning. Kort om ett bokprojekt*. 1645 Gunnar Eriksson: *Bohuskompositören Åke Hermansson, en presentation i ord och ton*.

Tisdag, forts. Endast ledamöter och deras gäster

- 1800-1900 Mingel med bubbel på stadshusets balkong; akademien bjuder
1930-2200 Galamiddag på restaurang Laholmen (tomatmix med parmaskinka och mozzarella, kalvytterfilé med potatiskrokett, ramslökspuré sommarprimörer, jordgubbs-cheesecake; kaffe; 395:-; dryck: vinpaket med 3 glas vin 285:-, glas vin från 89:-, öl från 68:-, snaps 4cl från 92:-, avec 4cl från 104:-).

Onsdag 29/6 Stadshuset Ledamöter och gäster

- 0900-1030 Seminarium om tvärvetenskap: *Krig och flyktingar: produkter av vad*, Aadu Ott, Gunnar Windahl och Carl Olivestam inleder.
1030-1100 Fruktpaus.
1100-1300 2 seminarier om tvärvetenskap: 1100 *Hållbar utveckling*, Lawrence Kazmerski och Lars Broman inleder.
1200 *Hälsa och miljö*, Gudmund Bergqvist, Marie-Louise Wadenberg och Anders Gustavsson inleder.
1300-1400 Lunch (baguette i personalrummet; ca 75:-).
1400-1530 Parallella seminarier om aktuella projekt inkl ISREE 2017
1530-1600 Fruktpaus.
1600-1730 Parallella seminarier om aktuella projekt inkl ISREE 2017
1800-2145 Båt från Norra hamnen till Furholmen. Räkbuffé (350:- - 400:-; dagspris på räkor. Dryck: Glas vin eller flaska öl 33 cl 65:-/enhet, Alkoholfritt 29:-/enhet, Snaps eller avec 70:-/enhet).

Torsdag 30/6 Ledamöter

- Utflykt från 0900 till ca 1600; samåkning i egna bilar till Norge med studiebesök på lasarettet 10-12.
Lunch (baguette ca 50:-), Inspiria Science Center 13-15.

Program in English

Monday - Thursday for Fellows and guests, Tuesday 0815-1715 also for the general public.

Monday 27 June City Hall

1430-1530 Festival opened by Margareta Fredriksson. *Diskussion: The future development of Strömstad Academy.*

1600-1730 Annual Membership Meeting.

1800-2100 Reception, hosted by the City of Strömstad.

Tuesday 28 June Strömstad Senior High School Auditorium

0815-0900 Breakfast (SEK 35:-).

0900-1100 Festival opened by Mayor Peter Heie. 4 paper presentations.

1130-1300 Theme: *The Century of Our Grandchildren.* 4-6 presentations.

1300-1400 Lunch (fish soup; SEK 75:-)

1400-1500 Installation of new Fellows. Lecture by Swedish astronaut Christer Fuglesang.

1530-1715 6-7 paper presentations.

1800-1900 Traditional Champagne on the City Hall balcony

1930-2200 3-course Gala dinner at Restaurant Laholmen (SEK 395:- excl. drinks)

Wednesday 29 June City Hall

0900-1030 Seminar on interdisciplinary studies. Theme War and refugees, products of what.

1100-1300 Seminars, cont'd. Themes Sustainable development, Health and environment

1300-1400 Lunch (baguette, SEK 75:-)

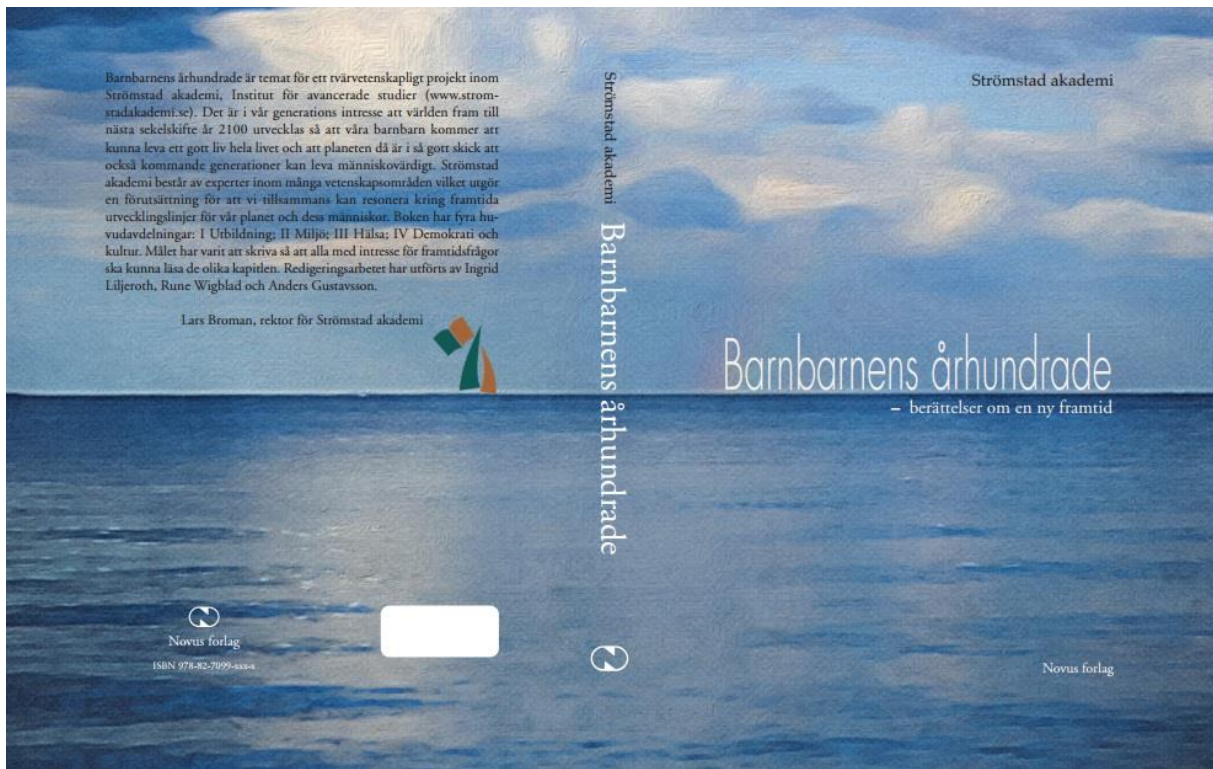
1400-1530 Parallel seminars. Themes include ISREE 2017

1600-1730 Parallel seminars, cont'd. Themes include ISREE 2017

1800-2145 Boat from North Harbor to Furholmen. Shrimp buffet (SEK 350-400:- excl drinks)

Thursday 30 June 0900-1500 Excursion to nearby Norway with guided visits to the new hospital and Inspiria. (Lunch NOK 100:-). Joint travel in own cars.

Barnbarnens århundrade – berättelser om en ny framtid släpps 28/6

Välkommen med förhandsbeställning av boken:

Boken är inbunden, på 450 sidor och innehåller 19 uppsatser av 18 ledamöter inom 4 teman - Utbildning, Miljö, Hälsa, Demokrati och kultur. Bokhandelspriset är 320:-, men ledamöter kan förhandsbeställa boken för 250:-/st + porto 45:-. Du beställer den genom att dels mejla antal böcker, namn och postadress till anders.gustavsson@ikos.uio.no, dels betala in 295:- för en bok, 545:- för 2 böcker, osv till Strömstad akademis plusgirokonto 1115-5. Skyndar du dig så kommer boken före 28/6!

The Century of Our Grandchildren is published on 28 June and can be pre-ordered at discount price SEK 250:- per book plus SEK 45:- for shipping (outside Sweden 95:-) by emailing your name and address to anders.gustavsson@ikos.uio.no and at the same time sending the amount to the Academy's plusgiro account 1115-5 (IBAN: SE38 9500 0099 6042 0001 1155, BIC code NDEASESS)

Gudmund Bergqvist: Från Er Prorektor

Kära Vänner !

Så har vi haft både en kall vår och en kort glimt av den kommande sommaren. Vi ser nu alla fram emot den spännande veckan med Strömstadsakademien i juni. Har ni inte anmält Er så gör det ! Som vanligt spännande program och trevligt umgänge i en inspirerande miljö.

Akademien har fått ett antal nya medlemmar vilket är bra och väsentligt för dess långvariga överlevnad. Men vi behöver flera. Försök intressera andra att gå med. Jag hoppas att alla läser Anders Gustavssons intressanta månadsbrev, vilka ju är en väsentlig del av akademins verksamhet för att hålla kontakt med sina medlemmar.

Akademins vanliga skriftserie har inte fått några nya bidrag på sista året. Det har ju tidigare satts upp som mål med åtminstone 5 varje år. Har Ni inte något som passar? Den fria serien har fått ett par bidrag av debatt – reviewtyp. Vill ni inte sända till den vanliga serien så sänd till den fria serien .

Vi ses i Strömstad!

Gudmund Bergqvist: Hållbart fossilfritt Koster

Det tidigare nämnda arbetet beträffande vattenprojektet med Christian Pleijel som processledare och med professor Roland Barthel Göteborgs Universitet som projektedare för mätningar av vattenkvaliteter och kvantiteter fortsätter. Preliminära resultat kan finnas redan till hösten. Christian Pleijel har stor erfarenhet av olika ohållbarhetsprojekt både nationellt och internationellt. Den intresserade kan följa projekten på kostervatten.com.

Nyligen har diskuterats ett samarbete med professor Andy Bäcker om tekniker att mäta förbrukning av vatten och elektricitet både på hotell och hos privata. Detta som en del av att lansera ett hotell eller en ö som gröna. Erfarenheter finns från Costa Rica som syftar till bli fossilfritt 2021. Kostergården (Koster Escape) kommer troligen att satsa på dessa metoder liksom man satsat på eldrivna bussar på Koster.

Beträffande skatteproblem på elektricitet i jämförelse med diesel i kusttrafik, ett hot mot startande av elfärjan, har Lars Broman och Gudmund Bergqvist agerat mot lokala och rikspolitiker för att få problemet belyst i den energikommission som arbetar.

Beträffande ett annat projekt, folkhögskola på Koster, har sonderingar startat liksom besök på Grebbestads Folkhögskola och en diskussion kring frågan kommer att ske vid den akademiska högtiden. Möjlighet att tillskapa en grupp som arbetar med frågan?

Gudmund Bergqvist: Recension av Stefan Fölster, Robotrevolutionen.

Stefan Fölster är disputerad ekonom med ett stort intresse för teknik och framtidsfrågor. Han har ofta deltagit i debatter kring dessa ämnen i böcker, tidskrifter och vid olika seminarier. Han är adjungerad professor vid KTH i Stockholm.

I en lättläst men ändå omfattande bok kring de problem och fördelar som digitalisering, automatisering och robotteknik kan ge i det framtida samhället utvecklar han hur detta skulle kunna ske och delvis redan sker. I många av kapitlen visar han hur enskilda personer kan utnyttja kommande utveckling. Framtiden är redan här !

Många arbeten kommer att ersättas med robotar av olika slag. Under de sista åren har många arbeten försvunnit medan nya typer av sysselsättningar framför allt inom IT har tillkommit. I Sverige har man klarat sig bättre än vad andra som Autor, Brynjofsson & Mc Afee, Frey & Osborne med flera har förutspått. Fölster tror på att komplexiteten i samhället har bidragit till detta.

Med en utveckling av tekniker och ökande standard kommer behovet av "arbete " att minska. Fölster varnar starkt för ett sk 1/4 dels samhälle där en del arbetar många timmar medan resten är försörjda och kan leva ombronat av den ökade produktionen på grund av automatiseringen. Det leder till spänningar och kan leda till parallella samhällen. Arbete har ett egenvärde för självkänsla. Det förs här en diskussion även om så kallad grundlön åt alla även utan arbete. Fölster tror inte på idén, och

pekar på att det redan finns i viss mån i form av studiebidrag och pension. Att alla arbetar bidrar till solidaritet i samhället.

Genom digitalisering och globalisering bland annat har i många västerländska samhällen en ökad ojämlikhet uppstått och många har ej fått några egentliga löneökningar på mer än 10 år. Men även de som ej har fått någon påtaglig löneökning har fått så indirekt genom teknikutveckling som internet, smartphones etc. för billiga kostnader och en del gratis tjänster samt låga priser på olika fabricerade konsumtionsvaror. Fölster påpekar att bostadsbrist och ökande värde hos fastigheter speciellt i storstäder har skapat stora skillnader i ekonomiska tillgångar.

Skolan diskuteras liksom den högre utbildningen och Fölster är kritisk. Beträffande den vanliga skolan påtalas de sjunkande resultaten. Det olyckliga sätt som man infört datorer och ipads, med otillräcklig teknik-förståelse och att det används på så sätt att det splittrar undervisningen. Egentligen lär man fortfarande med papper och penna. Han föreslår en "flippad skola" med t.ex. att eleverna ser en instruktiv video hemma och diskuterar den i skolan, gör läxor i skolan och får hjälp att lösa problem av läraren.

Många startar en universitetsutbildning och slutar utan examen på grund av olika skäl. Det vore bättre med många olika steg där vart och ett av dem är meriterande och av värde på arbetsmarknaden.

I trafiken kommer självstyrande automatiska bilar att minska antalet olyckor och frigöra stora ytor av t.ex. parkeringsplatser, minska trafikstockningar och ge tid som kan användas. I stället för att köra kan man arbeta under transporten.

Fölster beskriver de olika svårigheterna och den låga produktiviteten i den svenska primärvården och jämför med Kaiser Permanente i Californien med 9 miljoner patienter. De har väl utvecklade system. Han påpekar det väl kända faktum att sköterskor och läkare lägger en orimligt stor del av sin arbetstid på administration. Ett datatekniskt framsteg har varit kring IBMs Watson som diagnosmaskin och hjälpare liksom dess möjligheter att referera aktuell litteratur och föreslå undersökningar och diagnoser.

Åldringsvården anses vara ett av de områden där en automatisering kan skapa bättre vård. De gamla kan genom system både få hjälp och ha aktiv kontakt med familj och sjukvård.

Skattesystemen kommer att behöva ändras allteftersom arbetet mer och mer utföres av robotar av olika slag. Staten behöver ha adekvata inkomster för att täcka sina åtaganden. Skatt på robotar, på olika finansiella tjänster och ökad skatt på konsumtion föreslås.

Så kallade personliga assistenter dvs. data system av typen Siri som hjälper till att hålla ordning på vad som skall göras kommer att bli vanliga. Liknande system kommer att vara mycket användbara i t.ex. kundupplysning.

Beslutsfattande är många gånger svårt. Tidigare studier redan från 1950-talet av Mehl och senare Kahneman visar att algoritmer dvs. beräkningar på sannolikheter oftare ger bättre beslut än erfarna specialister.

Faran av att AI (artificiell intelligens) skall utvecklas snabbt och bli ett hot mot mänskligheten har framhållits av Tegmark, Boström, Hawkins, Musk med flera. Fölster diskuterar detta men tror att den största faran med framtida synnerligen avancerade system är att det utnyttjas av onda och illvilliga människor.

I slutkapitlet diskuteras demokrati och vårt behov av att teknologiskt vara i framkant av utvecklingen för att kunna bevara den liberala rättsstaten. Antalet diktaturer-auktoritära stater har ökat de sista 10 åren och de är inte längre tekniskt underutvecklade utan kan kontrollera sina befolkningar utan att behöva ta till hemliga poliser, koncentrationsläger, psykiatriska sjukhus och annat. De bedriver utåt en expansiv politik och använder där bland annat it-teknik för störningar och desinformation. Detta ställer stora krav på våra samhällen att som försvar stödja innovationer och utbildning.

Sammanfattningsvis en lättläst och tankeväckande bok. Läs den.

Rune Wigblad: Stoppa felräkningarna i statsfinanserna

(Tidigare publicerad i ETC.)

Vi har en extraordinär inhemsk tillväxt, Sverige kan låna pengar rekordbilligt på grund av den låga statsskulden. Det finns budgetutrymme för betydligt mer offensiva satsningar och inga argument mot att lånefinansiera jobbskapande politik. Det skriver ekonomiprofessorn Rune Wigblad i veckans debattartikel.

De flesta bedömare är överens om att svensk ekonomi går bättre och bättre, men det är huvudsakligen en privatekonomiskt lånedriven tillväxt. Riksgälden rapporterade i februari om ett oväntat överskott i statsfinanserna. Jämfört med tidigare prognoser för 2016 är det en ökning med 35 miljarder. Med anledning av detta [skrev jag i en debattartikel i Dagens Arena](#), den 2 mars att alla argument för åtstramning nu är borta. Hur mycket var en engångsförbättring? Under mars månad hade överskottet växt med cirka 7 miljarder, vilket var en månadsvis återkommande förbättring av statsfinanserna.

Den politiska debatten handlar om huruvida staten bör gå med ett ännu större överskott under nuvarande högkonjunktur för att kunna betala framtida underskott i lågkonjunktur. Liberalerna föreslår därför att vi ska "samla i ladorna". Finansminister Magdalena Anderssons svar är att satsningen på cirka 10 miljarder till välfärden, bara fördröjer överskottet i statsfinanserna "några månader". Riksgäldens rapport om 7 miljarder i ökat överskott tycks bekräfta detta, men det är också en årligen återkommande utgift som intecknas.

Vart tog de nya 35 miljarderna vägen i vårbudgeten? I enlighet med Migrationsverkets kalkyl budgeterades 31 miljarder till kostnadstäckning för flyktingar, en kalkyl som jag [i en debattartikel i Dagens ETC den 2 april](#) påpekade var vilseledande och för högt räknat. Vilket bevisades av den efterföljande debatten med Migrationsverket i samma tidning.

Lika viktigt är att överskottet i statens finanser inte är det relevanta att fokusera debatten på. Kan ett underskott någonsin vara okej? Det är faktiskt just nu lämpligt med ett litet underskott i statsfinanserna, eftersom det föreligger ett extraordinärt läge för Sveriges ekonomi, samtidigt som det föreligger många år av underfinansiering av till exempel välfärden, järnvägen och arbetsmarknadspolitiken.

Det som är relevant att studera är vad som händer med statens skuldbörda och den sjunker för tillfället. Sveriges statsskuld (Skuld/BNP) minskade mellan 2014 och 2015 med 0,6 procent, det vill säga en minskning i storleksordningen 15 miljarder. 2016 förväntas statsskulden minska dramatiskt med 1,5 procent eller mer, det vill säga omkring 40 miljarder. Riksgälden uppgav den 24 februari att så låg statsskuld har Sverige inte haft sedan 70-talet. Även om statsskulden skulle minska med bara 0,6 procent är detta en helt acceptabel minskning. En redan solid statskassa, förbättras ytterligare. Det finns därför ett större utrymme för offensiva framtidsinriktade satsningar, än vad som nu framförs i debatten. Svenska staten kan låna pengar billigt.

I dagens läge med en inhemsk tillväxt av BNP på över 4 procent får staten inkomstökningar. Att BNP växer gör att statsskuldens andel av BNP minskar automatiskt. Även om statsskulden skulle öka lite i absoluta tal, sjunker procentandelen av BNP i alla fall.

Det finns inte längre några argument kvar mot att som en engångssatsning lånefinansiera en lönsam jobbskapande politik på i storleksordningen 40 miljarder! Så kan ske genom att statsskulden minskar i samma takt som förra året och inte med dubbel takt som nu planeras, samt att Migrationsverkets felkalkyler avslöjas, vilket kommer att frigöra cirka 20 miljarder. Se där, det finns uppenbarligen lite felräkningspengar i statskassan som bör användas för satsningar som betalar sig för Sverige i framtiden.

Bo Andersson: Vi och Dom på fördomens marknad i skolans värld

Bo Anderssons nya bok har just kommit ut på Atremi förlag. ISBN 9789175271439. Här är baksidestexten:

Alla lever vi i varje här och nu i våra "stora berättelser". Den mest eviga och allomfamnande är den om Vi och Dom. Vi goda, framgångsrika, överlägsna, vita osv. möter Dom andra som framställs som onda, primitiva, underlägsna, mörkhyade m.m. I den andan studeras centrism av lika slag; nations- och etno- samt eurocentrism m.m. Centrism framhäver Vi och framträder i varje berättelse, bl.a. i dem som behandlar kolonialism, imperialism, "kalla" krig och EU. Men ingen berättelse undgår centrismens stämpel. I det globala perspektivet är vi västerlänningar eller européer, i det europeiska EU-anslutning eller svenskar. I det västerländska perspektivet riktar vi udden mot araber och islam och andra förmenta fiender.

Intresset inriktas vidare på minoriteter och särskilt då på samerna, vårt eget urfolk. Det samiska perspektivet går som en röd tråd genom undersökningen, som handlar om den samiska minoritetens plats i ett samhälle som gör anspråk på att kalla sig demokratiskt och anständigt. På det rättsliga området har samernas sak äntligen börjat hörsammas. Nordmalingdomen är ett ljus i mörkret. Svenska kyrkan levererar inom kort en vitbok efter ett mer än decennielångt försoningsarbete. För statens del är det mesta gjort. Frågan om försoningen med Sveriges samer har utretts men processen har stannat av. Och behandlingen av samerna i svenska läromedel är mera än tankeväckande.

Vi kan inte frigöra oss från Vi och Dom, från centrism eller tendens. Den kan förekomma i själva urvalet, göra sig synlig genom mer eller mindre frekvent användning av värdeladdade ord och formuleringar. Medvetenheten om att så har varit och att så är fallet är en viktig insikt. Samtidigt som det handlar om att ta ställning mot kränkningar av varierande slag i olika tidrum gäller det att undvika anakronismens fallgropar.

Läromedel i de samhällsorienterande ämnena, särskilt historia, är ett centralt material i undersökningen, som också fått tillägget "i skolans värld".

Bo Andersson är professor emeritus i ämnesdidaktik, särskilt historia, vid Göteborgs universitet, tidigare föreståndare och vetenskaplig ledare för Centrum för värdegrundsstudier vid samma universitet samt för närvarande professor i utbildningsvetenskap vid Strömstad Akademi. Han är författare till ett av kapitlen i *Barnbarnens århundrade*.

Åsa Ljungström:

Mångvetenskap i praktiken: *Makten att berätta – om tal och tystnad i tid och rum*

Forum för genusvetenskap vid Mittuniversitetet i Sundsvall och Östersund har under sin tioåriga existens samlat forskare från skilda discipliner till samarbete i workshops, rapporter och antologier. Den nypensionerade forskningsledaren, Siv Fahlgren, professor i genusvetenskap, har byggt upp en gemenskap där vänlig coaching med högtställda förväntningar skapat ett öppet, generöst och flitigt forskningsklimat.

”Forum för genusvetenskap utgör en tvärvetenskaplig och campusövergripande plattform för att initiera, samordna och stödja all genusforskning vid Mittuniversitetet. FGV:s vision är att vara ett regionalt kunskapscentrum som i samverkan bedriver innovativ forskning med nationell och internationell spets.” (Programförklaring FGV).

En av 2016 års publikationer, en antologi bär titeln *Makten att berätta – om tal och tystnad i tid och rum*.¹ Den har tillkommit i samarbete mellan Forum för Genusvetenskap med redaktören Karin Jarnkvist, och Sundsvalls museum med redaktören Anna Mohlin. I tolv artiklar medverkar tjugo doktorander och forskare vid Mittuniversitetet och Umeå universitet samt journalister och kulturarvsaktörer i Västernorrland och Jämtland. Tillsammans representerar de ämnena sociologi, värdvetenskap, litteraturvetenskap, etnologi, genusvetenskap, informatik, statsvetenskap, teatervetenskap samt Riksarkivet vid Avdelningen för landsarkivet i Härnösand, Örnsköldsviks museum och Förlag 404.

Redaktörerna skriver i förordet till antologin att de vill ge röst åt sådana berättare som sällan hörs vid sidan av de offentliga berättelserna, som riskerar att bli likriktade när de handlar om normer och om kulturarv. De har sökt berättelser som ryms i tystnaderna, ofta berättelser som bryter mot normen, ibland skamfyllda, ibland fulla av liv och lust. De utgår från att berättelser som produceras vid universitet och kulturarvsinstitutioner påverkar värderingar i samhället och skapar föreställningar om världen och människornas plats i den. Med historiska perspektiv vill de se bakom det stereotypa och utmana normer i dagens samhälle. Genom att ställa frågor om vem som har makten att berätta och vem som syns i det offentliga vill de aktualisera mänskliga rättigheter och hur dessa ligger bakom de val som görs i vardagen. Detta görs i fyra avdelningar och jag följer deras framställning nedan (Jarnkvist & Molin 2016).

Det börjar med en presentation av ”**Kulturarv och forskning i förändring**”. Ingetdera är statiskt. Kulturarv är en process, medan idén om ett homogent, oföränderligt förflutet kan användas som medel att förtrycka människor. Normen för kulturarv behöver inte lyftas fram, den är tillräckligt synlig i det dagliga livet. Därför är det givande att börja undersökningen av kulturarv i motsatt ände i det som ligger utanför normen och ofta är normen könsblind.

Under rubriken ”**Den komplexa historien**” läggs moteld mot föreställningar om att det skulle finnas en historisk kontinuitet av en svensk homogen ras och kultur och att vissa delar av kulturarvet skulle värnas för att behålla denna kontinuitet. Främlingsfientliga och antifeministiska strömningar vill göra gällande denna idé, till exempel i artiklar på Wikipedia om kulturarv. I detta avsnitt blir ojämlikheter i samhället tydliga för vilka som har makt att berätta om platser och tillhörighet eller inte har denna rätt.

I avsnittet ”**Tysta och tystade berättelser**” ges utrymme åt minnen av forna tiders socialt utsatta människor. Platser lyfts fram som säger något om mindre kända delar av det moderna Sveriges uppbyggnad i berättelser som är starkt knutna till skam från fattiggård, barnkrubba och skyddshem för flickor. Livsloppsintervjuer med kvinnor om familj och familjebildning visar vad som varit möjligt att tala om och vad som uppfattats som alltför känsligt när det gäller sexualitet, barnlöshet, lust, oro och skam. De intervjuande etnologerna ser tystnaden som ett uttryck för maktordningar både förr och nu. Ännu längre tillbaka finns landsarkivens detaljerade domstolsprotokoll från rättegångar mot kvinnor som dömts för att ha fått barn utanför äktenskapet och för barnamord.

---

¹ Jarnkvist, Karin & Anna Molin (red), *Makten att berätta – om tal och tystnad i tid och rum*. Sundsvall: Forum for Gender Studies at Mid Sweden University, Working papers no 9, 2016, Mid Sweden University.

Kan nedladdas som pdf via Diva http://miun.diva-portal.org/smash/record.jsf?dswid=2417&pid=diva2%3A903823&c=1&searchType=SIMPLE&language=sv&query=Makten+att+ber%C3%A4tta&af=%5B%5D&aq=%5B%5B%5D%5D&aq2=%5B%5B%5D%5D&aqe=%5B%5D&noOfRows=50&sortOrder=author_s_ort_asc&onlyFullText=false&sf=all

I detta avsnitt finns också min analys av en intervju från 1945 där en kvinna berättar om sin tid som fosterbarn på 1890-talet, då hon utsattes för sexuella övergrepp. Intervjuaren var angelägen om att bevara hennes historia i solidaritet med alla utsatta barn. Så länge intervjuaren kunde låta pennan följa talet bär texten fram muntligheten i kvinnans dråpliga berättelser ur fosterflickans arbetsliv utan att dölja tragiken ända tills hon bryter samman. Då blev det uppehåll i skrivandet. När referatet återupptogs på skriftspråk tonade hennes närvaro bort ur texten för att ersättas av iakttagarens blick. Jag reflekterar över de etiska skälen för och emot att låta "Den hemliga berättelsen" bli känd. Det har dröjt till 2000-talet innan brottsoffrens rätt till erkännande och upprättelse tagits på allvar.

"Att ge röst åt tystade berättelser" är rubriken för den sista delen av antologin. Här ges exempel på hur nya eller sällan hörda berättelser kan beredas plats i offentligheten. I Örnsköldsviks museum har till exempel barnens perspektiv fått forma utställningen av en hundraårig tidsperiod.

För guideböcker som *Den dolda staden* och *Det dolda landskapet* i Västernorrland och Jämtland har två journalister skapat en plattform för att samla in personliga minnen. Där har flera hundra människor skrivit om sina upplevelser så att deras platser får liv och betydelse vid sidan av den officiella marknadsföringen av destinationer för turister.

Berättandet som positiv kraft för enskilda människor beskrivs i "LIFEHOPE Litteratur – en studie om 'makten att' berätta och berättelsens kraft". Det är ett projekt där litteraturvetare och omvårdnadsforskare tillsammans med medlemmar i en förening för ökat psykiskt välbefinnande har läst böcker, fört litteratursamtal och arbetat med kreativt skrivande. Detta är en form av egenterapi som utvecklas på många håll i världen efter traumatiska upplevelser just för berättandets läkande kraft.

Redaktörerna Jarnkvist och Molin påtalar att pågående forskning tar plats i det praktiska vardagsliv där kulturarv och historia hanteras. De ger erkännande åt de offentliga institutioner som arbetar för att reflekterande arbetssätt och normkritiska perspektiv ska bli självklara i vardagen men ständig vaksamhet och mera arbete behövs för att bevaka vem och vad som syns i offentligheten med rätt att berätta. Jag tillägger att Wikipedias artiklar om kulturarvets natur inte bör få stå okommenterade.

Litteratur

Den dolda staden, [www.den](http://www.den.doldastaden.se) doldastaden.se

Det dolda landskapet, [www.det](http://www.det.doldalandskapet.se) doldalandskapet.se

Jarnkvist, Karin & Anna Molin (red), *Makten att berätta – om tal och tystnad i tid och rum*. Sundsvall: Forum for Gender Studies at Mid Sweden University, Working papers no 9, 2016, Mid Sweden University. Kan nedladdas som pdf via Diva http://miun.diva-portal.org/smash/record.jsf?dswid=-2417&pid=diva2%3A903823&c=1&searchType=SIMPLE&language=sv&query=Makten+att+ber%C3%A4tta&af=%5B%5D&aq=%5B%5B%5D%5D&aq2=%5B%5B%5D%5D&aqe=%5B%5D&noOfRows=50&sortOrder=author_sort_asc&onlyFullText=false&sf=all

Palmqvist, Malin (red.). 2013. *Den dolda staden, en alternativ guidebok till Östersund*, Offerdal: Förlag 404.

Palmqvist, Malin och Swedenmark, Sara (red.). 2014. *Den dolda staden, en alternativ guidebok till Sundsvall*, Offerdal: Förlag 404.

Palmqvist, Malin och Swedenmark, Sara (red.). 2015. *Det dolda landskapet, en alternativ guidebok till Jämtland och Härjedalen.*, Offerdal. Förlag 404.